

2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 338.242.2

Бобровник А.В.

аспірантка кафедри бізнес-економіки,
Київський національний університет технологій та дизайну

Денисенко М.П.

доктор економічних наук, професор,
Київський національний університет технологій та дизайну

МОДЕЛЬ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗА М. ПОРТЕРОМ: УСПІШНЕ ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

У статті розглянуто основні положення концепції конкурентоспроможності національної економіки. Вивчено аналітичний потенціал конкурентного ромба М. Портера. Досліджено конкурентні переваги України з погляду детермінант економіки: факторних умов, умов внутрішнього попиту, суміжних і підтримуючих видів економічної діяльності, структури і стратегії фірм, випадкових подій, дій уряду. Проаналізовано економічні наслідки анексії Криму і збройного конфлікту на Донбасі. Надано пропозиції щодо стабілізації економіки й успішної реалізації євроінтеграційних прагнень.

Ключові слова: конкурентоспроможність національної економіки, конкурентний ромб, детермінанти економіки, система показників, оцінка економічних наслідків.

Постановка проблеми. Успішне позиціонування вітчизняних продуктів на світовому ринку є одним з основних завдань зовнішньоекономічної політики України на сучасному етапі. Як показує світовий досвід, усталеної конкурентоспроможності досягають ті країни, які, по-перше, оптимально реалізують свої національні переваги та постійно підвищують продуктивність праці, а по-друге, ефективно використовують ресурси, що акумулюються на міжнародних ринках товарів, послуг, інвестицій, інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження проблем конкурентоспроможності національної економіки зробили такі зарубіжні та вітчизняні вчені: Й. Шумпетер, М. Портер, А. Ругмен, Г. Моон, Д.С. Чо, Н.В. Галіщева, Р. Фахутдінов, О.Ю. Кочергіна, О.С. Шнипко, О.Б. Чернега, З.С. Варналій, О.П. Гармашова та ін. Разом із тим багато аспектів залишаються не зовсім обґрунтованими. Зокрема, науковці по-різному інтерпретують поняття «конкурентоспроможність національної економіки». Це, своєю чергою, зумовлює різноманітність методичних підходів до оцінювання рівня конкурентоспроможності національної економіки.

Формулювання цілей статті. Дослідити конкурентні переваги національної економіки в контексті методологічної матриці М. Портера. Проаналізу-

вати сильні та слабкі сторони вітчизняної економіки. Надати пропозиції щодо успішної реалізації євроінтеграційних прагнень.

Виклад основного матеріалу. Цілісною і такою, що відповідає сучасним теоретичним уявленням та світогосподарській практиці, можна вважати модель конкурентоспроможності національної економіки, розроблену М. Портером, де він визначив конкуренцію як «продуктивність використання ресурсів», при цьому підкреслюючи, що лише «постійне підвищення продуктивності економіки означає її безперервний ріст» [1, с. 24–25]. Він також акцентував увагу на тому, що конкуренція динамічна за своєю природою, а головною її сучасною особливістю є необхідність постійного оновлення.

Теорія М. Портера заснована на системі чотирьох показників (чи детермінант), яка називається «Конкурентний ромб». Свідомством міжнародного визнання цієї теорії є її використання у щорічних доповідях такої впливової міжнародної організації, як швейцарська неурядова організація «Всесвітній економічний форум».

Конкурентний ромб являє собою таку систему показників:

1) факторні умови: основні (природні ресурси, кліматичні умови, географічне положення країни, некваліфікована і напівкваліфікована робоча сила) і розвинені (сучасна інфраструктура обміну інформацією на

цифровій основі, висококваліфікована робоча сила і дослідні відділи університетів), а також загальні (фактори, які можна застосувати в широкому спектрі галузей) і спеціалізовані (що застосовуються в обмеженій кількості галузей). При цьому М. Портер підкреслює, що «успіх у міжнародній конкуренції визначають не стільки самі фактори, скільки те, де і наскільки продуктивно вони використовуються» [1, с. 33];

2) умови внутрішнього попиту. Попит тут характеризується трьома важливими рисами: структурою (природою потреб споживачів), обсягом і характером росту і механізмом, за допомогою якого вподобання на внутрішньому ринку передається на зовнішні ринки. При цьому робиться акцент на тому, що «для конкурентної переваги важливіша не кількісна, а якісна сторона попиту на внутрішньому ринку» [1, с. 107];

3) суміжні та підтримуючі види економічної діяльності, причому частіше за все конкурентоспроможними є не окремі з них, а групи або кластери, де компанії інтегруються по горизонталі й вертикалі;

4) структура і стратегія фірм, внутрігалузева конкуренція. Відзначено, що суперництво на внутрішньому ринку стає більш важливим фактором, аніж конкуренція з іноземними фірмами. Сильні національні конкуренти дають особливо потужний стимул до вдосконалення і вселяють надію на те, що подальше просування реальне.

При цьому детально аналізується також роль двох змінних – випадку і уряду (або ролі держави), які, проте, не включені в ромб, а виводяться за його межі. У цілому вся система виглядає так:

«Конкурентний ромб» є системою, детермінанти якої взаємно посилюються, кожен з них впливає на всі інші. Так, високий попит на продукцію фірми не дає їй конкурентної переваги, якщо не існує достатнього рівня конкуренції в галузі, щоб фірма враховувала фактор попиту. Крім того, переваги в одній детермінанті можуть створити чи посилити переваги в інших. Для створення міцної конкурентної переваги потрібно мати сильні позиції по двох детермінантах ромба можлива тільки в галузях із сильною залежністю від природних ресурсів, де мало застосовуються складні технології. Таку перевагу немож-

ливо втримати, а іноземні фірми можуть нейтралізувати її, застосовуючи методи своєї глобальної стратегії.

На основі аналізу конкурентних переваг країни М. Портер виділив чотири етапи її життєвого циклу:

1) стадія рухома факторами, коли країна використовує унаслідковані конкурентні переваги, пов'язані з некваліфікованою робочою силою, кліматичними умовами;

2) стадія інвестування. На даному етапі конкурентоспроможність національної економіки залежить переважно від інвестиційної активності держави і приватних фірм даної країни;

3) стадія інновацій, яка характеризується присутністю всіх чотирьох факторів конкурентної переваги у багатьох галузях, які знаходяться у взаємозв'язку і взаємодії між собою. Вони стають конкурентоспроможними не тільки на внутрішньому, а й на світовому ринку. Завдяки росту особистих доходів населення і внутрішній конкуренції споживчий попит стає достатньо різноманітним;

4) стадія багатства, характеризується спадом виробництва. На цій стадії компанії досягли визначеного рівня і намагаються зберегти свої позиції. При цьому практично не використовується активне інвестування. М. Портер особливо підкреслив, що негативно відноситься до цієї стадії, оскільки на цьому етапі розвиток фактично зупиняється і починається «проїдання» раніше накопленого багатства.

Вихідною точкою для оцінки факторних умов України є її порівняне багатство **природними ресурсами**, а також наявність відносно кваліфікованих трудових ресурсів.

Територія України розташована переважно в помірному кліматичному поясі, лише Південний берег Криму – у субтропічному, тому загалом кліматичні умови є сприятливими для сільськогосподарського виробництва, функціонування транспорту, галузей енергетики. Україна належить до територій із кліматичним комфортом [2].

Різноманітність і запаси мінеральних ресурсів України оцінюються зарубіжними експертами у вісім балів за 10-бальною шкалою. Відповідно до такого високого показника, Україна належить до головних мінерально-сировинних держав світу і за запасами

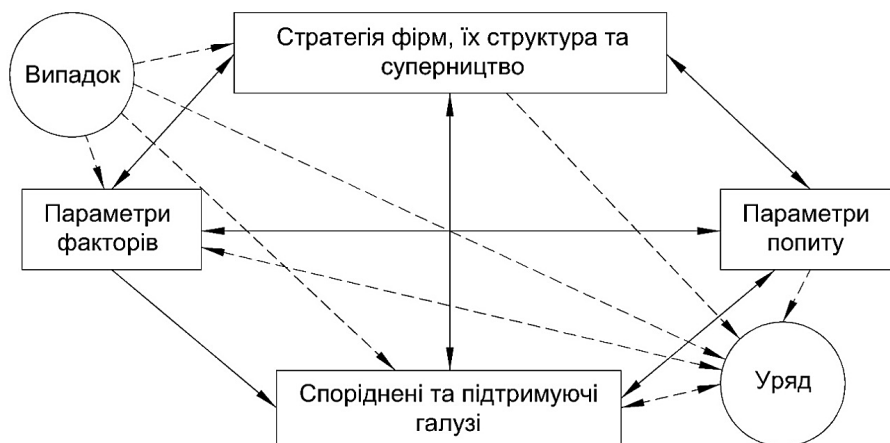

Рис. 1. Конкурентний ромб М. Портера [1]

основних видів корисних копалин із розрахунку на душу населення посідає одне з перших місць у Європі. Займаючи 0,4% суші, вона володіє 5% світових запасів корисних копалин загальною вартістю понад 11 трлн. дол. США. Копалини зосереджені у 9 тис. родовищах. За деякими видами корисних копалин Україна займає провідне місце серед країн СНД, Європи й світу.

Мінерально-сировинна база України має значний економічний потенціал, необхідний для забезпечення подальшого розвитку національної економіки, зокрема металургійної, хімічної, промисловості, виробництва кераміки та будівельних матеріалів.

За оцінками спеціалістів, на території України зосереджено чверть світових запасів чорноземів. Українські чорноземи унікальні. Вони сформувалися під степовою рослинністю в умовах клімату, який на відміну від степів Євразії найбільш м'який та вологий. За своїм фізичним, хімічним, агрохімічним та мінералогічним складом серед ґрунтоутворювальних порід український чорнозем вважається найкращим. За якісним складом ґрунтів та продуктивністю угідь Україна вважається однією з найбагатших держав світу.

У структурі ґрунтового покриву України площа чорноземів становить 60,4 млн. га, з яких 69% – це сільськогосподарські угіддя, у структурі яких 78% припадає на рілля. Земельний фонд України характеризується високими біопродуктивними властивостями. За оцінками вчених, за оптимальної структури землекористування, відповідному рівні землеробства країна в змозі прогодувати 300–320 млн. осіб [3].

Рівень забезпеченості України водними ресурсами визначається формуванням річкового стоку, наявністю підземних і морських вод. Потенційні ресурси річкового стоку оцінюються у 209,8 куб. км, з яких місцевий стік на території України становить у середньому 52,4 куб. км, приток – 157,4 куб. км.

В Україні тисячі великих і малих річок, в складі яких 117 річок довжиною понад 100 км. Найбільш водонасні, економічно важливі за значенням – Дніпро, Дністер, Південний Буг, Сіверський Донець, Тиса, Десна, Прип'ять, Дунай, Прут.

Тут також розташовані великі морські порти: Одеса, Херсон, Миколаїв, Ізмаїл та Маріуполь.

Окрім того, важливою конкурентною перевагою України є вигідне географічне положення – країна знаходиться на перехресті шляхів з Азії в Європу. А вихід до Чорного моря відкриває унікальні можливості для експорту продукції вітчизняного виробництва.

Трудові ресурси – ще одна конкурентна перевага. В Україні на 2010 р. до економічно активного населення належало 22,1 млн. осіб, або 47,2% від усього населення держави, з них 20,2 млн. – особи працездатного віку. У 2012 р. рівень зайнятості становив 59,2%. Рівень безробіття у 2012 р. становив 7,5% проти 7,9% у 2011 р. Валовий коефіцієнт охоплення населення вищою освітою у 2014 р. становив 76%, тому, інтегруючись до ЄС, країна має визначену конкурентну перевагу на ринку кваліфікованої робочої сили.

Капітал. Реальний ріст ВВП за підсумками 2016 р. становив 2,9%, що на 34,2 п. п. більше темпів росту 2015 р. і є найкращим результатом серед країн-сусідів: група країн ЄС-28 – 1,9%, країни СНД – 0,3%.

За підсумками 2016 р. спостерігалось зниження обсягу інвестицій в основний капітал на 16%, до 4405,8 млн. дол. США. За даними Держстату, в 2016 р. обсяг експорту товарів та послуг України становив 44,885 млрд. дол., імпорту – 44,548 млрд. дол.

Порівняно з 2015 р. експорт скоротився на 4,1%, імпорт збільшився на 3,7%. Позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу становило 337,3 млн. дол. [4].

Науково-інформаційний потенціал. Україна володіє значним науково-технічним кадровим потенціалом, що суттєво впливає на її соціально-економічний розвиток. За рівнем такого впливу – 5,1 дослідника на 1000 осіб економічно активного населення – Україна дещо поступається країнам ЄС (6 – для перших 15 країн ЄС), проте випереджає Словенію (4,8), Словаччину й Угорщину (4,2), а також Польщу (3,9). Водночас чисельність наукових кадрів на відміну від більшості європейських країн зменшується. За 2016 р. загальна чисельність працюючих у системі НАН України зменшилася на 11,2% і на 01.01.2017 становила трохи більше ніж 31 тис. осіб. Порівняно з 2015 р. докторів наук стало менше на 32 особи, кандидатів наук – на 278. Чисельність наукових співробітників зменшилася на 1 370 осіб – до 15,9 тис., а за останніх п'ять років вона скоротилась майже на 3,5 тис. [5].

Інфраструктура. Інфраструктура України широко розвинена і включає в себе фінансову, виробничу, промислову, будівельну, освітню, соціальну, транспортну сфери, а також торгівлю, сферу послуг, зв'язок.

Основа стабільного економічного росту – особисте споживання, а модель розвитку економіки, заснована на **внутрішньому попиту**, в достроковому плані завжди виявляється більш конкурентоспроможною, ніж експортоорієнтовані економіки. У зв'язку з цим М. Портер зазначав: «Величина внутрішнього ринку має велике значення для конкурентної переваги країни у визначених галузях (чи сегментах), а саме в тих, де потребуються великомасштабні НДДКР, де є значний ефект масштабу за поточного виробництва, велике оновлення технологій за зміни поколінь товару або значний фактор ризику. У таких ситуаціях наявність великого потенційного внутрішнього ринку особливо бажане під час прийняття рішень про інвестиції» [6].

Внутрішній ринок України формується в умовах значної експортної орієнтації вітчизняних виробників, що зумовлює високу відкритість національної економіки. Так, у 2016 р. зовнішньоторговельний оборот України становив -6,2% ВВП (у 2015 р. – -2%), обсяг товарного експорту – 49,3% ВВП (52,8% – у 2015 р.), а імпорт 55,5% ВВП (54,8% – у 2015 р.).

Темп споживчої інфляції в 2016 р. становив 12,4%, хоча за 2015 р. ціни зросли значно більше – на 43,3%. Основним драйвером зростання цін у 2016 р. стало підвищення комунальних тарифів. Тарифи на газ, елек-

троенергію, гарячу воду з опаленням зросли на 42%, 60% та 88% відповідно.

Ціни на інші товари та послуги, які входять до споживчого кошика, зростали набагато нижчими темпами. Так, базова інфляція, яка виключає сирі продовольчі товари, паливо, а також товари та послуги, ціни на які регулюються адміністративно, була лише 5,8%. Сирі продовольчі товари подорожчали на 1,2%.

Таким чином, динаміка зростання споживчих цін у 2016 р. відповідала прогнозам Нацбанку та цілі $12\% \pm 3$ п. п., яка була передбачена «Стратегією монетарної політики на 2016–2020 роки», затвердженою правлінням НБУ в серпні 2015 р.

Проведення адекватної фіскальної та монетарної політики і стало головним фактором макроекономічної стабілізації в Україні [7].

Аналіз детермінанти **«суміжні і підтримуючі види економічної діяльності»** дає змогу стверджувати, що Україна має визначену кількість розвинених кластерів, а держава надає значну підтримку як для зміцнення наявних, так і для новостворених кластерів. Ця підтримка, як правило, виражається як у стимулюванні розвитку специфічних факторів (відкриття університетів, наукових центрів, удосконалення інфраструктури і т. д.), так і в створенні спеціальних економічних зон (відповідно до законодавства, в Автономній Республіці Крим та 12 областях України функціонувало 12 спеціальних економічних зон (СЕЗ) та 72 території пріоритетного розвитку (ТПР) зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності; нині функціонує тільки 10 СЕЗ).

Оскільки кластери є джерелами новітніх технологій і являють собою найбільш міцну основу для зовнішньої експансії, вони необхідні для стабільного розвитку економіки будь-якої країни. Проте, незважаючи на стимулюючі міри держави, чисельність українських кластерів поки що невелика, що негативно впливає на конкурентоспроможність української економіки і послаблює її позиції на світових ринках.

Слід мати на увазі також і те, що географічна близькість і культурна схожість завжди будуть сприяти більшому обміну, ніж у випадку з іноземними компаніями-постачальниками (чи підрядниками). У зв'язку із цим розвиток кластерів в Україні підтверджує тезис, що «більш цілісною моделлю для встановлення пріоритетів розвитку є принцип створення кластерів. Та чи інша країна, скоріш за все, досягне успіху не в окремих галузях, а в створенні цілих груп кластерів».

Нині потужними кластерами в українській економіці є машинобудування і виробництво зброї, сільське господарство, металургія і хімічна промисловість, деревообробна промисловість, інформаційні технології. Основними сільськогосподарськими галузями, які мають велику конкурентоспроможність на світових ринках є олійно-жирова, зернова, цукрова та бджільництво. Доцільно розвивати машинобудування і приладобудування як основу високотехнологічної модернізації економіки, виробництво сучасної ракетно-космічної і авіаційної техніки, новітніх технологій для виготов-

лення медичної і сільськогосподарської техніки, щоб досягти кращого становища на світовому ринку.

Розгляд **стратегії і структури** українських фірм, а також внутрішньогалузевої конкуренції на внутрішньому ринку дає змогу виявити деякі труднощі, з якими зіштовхуються українські компанії під час виходу на світовий ринок.

Угода про асоціацію України з Європейським Союзом – міжнародний договір, що має на меті поглиблення інтеграції між Україною та Європейським Союзом у сфері політики, торгівлі, культури та зміцнення безпеки. Підписання цієї угоди між Україною та ЄС дає змогу перейти від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції.

27 червня 2014 р. Україна та Європейський Союз підписали економічну частину Угоди про асоціацію, що передбачає створення зони вільної торгівлі. Підписання економічної частини Угоди передбачає глибоку економічну інтеграцію України з ЄС, а також створення глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі.

Ще до того як Угода не набрала чинності, Європейський Союз запровадив для країни режим автономних торговельних преференцій – одностороннє (з боку ЄС) скасування ввізних мит, яке стосується 94,7% від усього обсягу промислових товарів, та 83,4% сільськогосподарських товарів та харчової продукції, що імпортуються Євросоюзом із нашої держави (терміном дії до 1 січня 2016 р.).

З 1 січня 2016 р. набрали чинності умови поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі (ЗВТ) між Україною та Європейським Союзом. Головним стратегічним партнером нашої країни офіційно став Євросоюз. У межах ЗВТ скасовуються митні збори і податки, а також знімаються кількісні обмеження у взаємній торгівлі. Україна повинна почати зниження тарифів для низки європейських товарів. У той час як ЄС уже зняв в односторонньому порядку або зніме найближчим часом тарифи для товарів з України, для країни даються пільги, а саме протягом 10 років Україна поступово знижуватиме свої тарифи для товарів з Європи. Тому має 10 років перехідного періоду, протягом якого вона має змінити свій тарифний план.

Із точки зору експертів, у десятирічній перспективі зона вільної торгівлі з ЄС збільшить добробут українців на 12,3%, зростання зарплат тільки за рахунок Угоди про асоціацію становитиме близько 10%, а приріст капітальних інвестицій в Україні буде на рівні 17,3%.

Залишається сподіватися, що керівництво країни і бізнес скористаються позитивним досвідом східноєвропейських економік і забезпечать відновлення економічного зростання, яке так необхідне.

Українські виробники тим часом зможуть масово вийти на ринок ЄС, однак для цього їм ще потрібно пристосуватися до високих європейських стандартів. Отже, початок дії економічної частини Угоди про асоціацію України з ЄС не лише втілює в життя євроінтеграційні прагнення українців, які в 2013 р. стали

поштовхом до початку Революції гідності, а й ознаменує нову сторінку в історії українського бізнесу.

Випадок як важливий детермінант розвитку також грає суттєву роль у забезпеченні української конкурентоспроможності. Випадковими є події, які мають мало спільного з умовами розвитку економіки країни і впливати на які часто не можуть ні фірми, ні уряд. До найбільш важливих подій такого роду можна віднести:

- винахідництво;
- великі технологічні вибухи (прориви);
- різкі зміни цін на ресурси (наприклад, нафтовий шок);
- значні зміни на світових фінансових ринках або в обмінних курсах;
- сплески світового чи місцевого попиту;
- політичні рішення зарубіжних урядів;
- війни та інші форс-мажорні обставини.

Випадкові події можуть змінити позиції конкуруючих компаній, звести нанівець переваги старих конкурентів і створити потенціал для нових фірм, здатних замінити колишні досягнення необхідним рівнем конкурентоспроможності в нових умовах, що змінилися.

Найбільш суттєвими випадками на Україні можна вважати анексію Криму та збройний конфлікт на Донбасі, що принесли немало бід і загальмували її соціально-економічний розвиток.

Основними економічними наслідками анексії Криму є втрата чорноморських родовищ газу та погіршення стану в енергетичному секторі країни, націоналізація українських підприємств на території Криму, втрата кримських морських портів, загострення відносин з основним торговельним партнером – Росією, зниження інвестиційної привабливості України [8].

Оцінка економічних наслідків конфлікту на Донбасі для України зроблена аналітиками компанії Stratfor. Вони, зокрема, відзначили, що військовий конфлікт у східній частині країни завдав дуже серйозного удару по економічним відносинам України і РФ. Після того як сепаратистські хвилювання переросли в бойові дії, значна частина українських промислових підприємств змушена припинити свою роботу.

Також Україна втратила ще й дуже істотну частку власного експорту, тоді як скорочення валового внутрішнього продукту країни вимірюється двозначними числами. Україна разом зі Сполученими Штатами і Євросоюзом увела проти Росії санкції через анексію

Кримського півострова і дій РФ на Донбасі. Москва відповіла зустрічними заходами, ввівши контрсанкції як проти України, так і проти її західних союзників [9].

Роль **уряду** у справі забезпечення конкурентоспроможності зводиться до розгортання ресурсів країни (праці і капіталу) відповідно зі зростаючими потребами економіки, а також всемірне стимулювання її продуктивності. Такі інструменти держави, як грошово-кредитна, податкова, митна політика, впливають на параметри факторів виробництва і попиту. У багатьох країнах уряд сприяє розвитку суміжних і підтримуючих галузей, співпрацюючих із провідними експортними сферами.

Висновки. Таким чином, Україна має всі необхідні ресурси, щоб підтримувати успішну реалізацію євроінтеграційних прагнень: сприятливе географічне розташування, значні обсяги природних ресурсів (чорноземі, водні і мінерально-сировинні ресурси), а також достатню кількість людських ресурсів, у тому числі висококваліфікованих наукових кадрів. Незважаючи на розглянуті конкурентні переваги України на європейському ринку провідна роль у міжнародній політиці повинна належати вирішенню конфлікту на сході держави, залученню інвестицій як основного стимулу до науково-технічної модернізації, впровадженню інновацій у виробництво і успішному позиціонуванню серед країн Євросоюзу. Так, за індексом конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму (Давос) Україна зайняла в 2016–2017 рр. 85-е місце серед 140 країн. Для посилення конкурентних переваг секторів української економіки на внутрішньому і зовнішньому ринках необхідні зміни структури реального сектору економіки у напрямі збільшення частки продукції вищих технологічних укладів, посилення ролі інноваційного фактору й енергозберігаючих технологій для підвищення продуктивності української економіки.

Створення конкурентного середовища в Україні слід сформувати з урахуванням можливих векторів розвитку конкуренції з боку вітчизняних і іноземних компаній. Тому для підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки міри антимонопольної політики повинні бути спрямовані на усунення економічних та адміністративних бар'єрів вільного переміщення капіталів і товарів, а також створення сприятливих фінансово-економічних, організаційних і правових умов для міжнародної економічної інтеграції.

Список літератури:

1. Портер М. Международная конкуренция. Конкурентные преимущества стран. М.: Международные отношения, 1993. 345 с.
2. Клімат України. URL: <http://www.geograf.com.ua/physical/school-course/448-klimat-ukrajini>.
3. Природні ресурси. URL: <http://myukraine.info/uk/geography/resources/>.
4. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/02/14/620857/>.
5. Останні новини України і світу. URL: https://zn.ua/UKRAINE/v-ukraine-umenshilos-chislo-uchenih-i-vnedrennyh-nauchnyh-razrobotok-245491_.html.
6. Porter Michael E. (1990). The competitive Advantage of Nations. Free Press, New York: Free Press.
7. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/01/16/617740/>.
8. URL: <https://glavcom.ua/publications/124364-aneksija-krimu.-golovni-naslidki-dlja-ukrajini-doslidzhennja.html>.
9. URL: <http://replyua.net/news/62806-eksperti-ocnili-ekonomchn-nasldki-konfliktu-v-ukrayin.html>.

МОДЕЛЬ МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЗА ПОРТЕРОМ: УСПЕШНОЕ ПОЗИЦИОНИРОВАНИЕ УКРАИНЫ НА МИРОВОМ РЫНКЕ

В статье рассмотрены основные положения концепции конкурентоспособности национальной экономики. Изучен аналитический потенциал конкурентного ромба Портера. Исследованы конкурентные преимущества Украины с точки зрения детерминант экономики: факторных условий, условий внутреннего спроса, смежных и поддерживающих видов экономической деятельности, структуры и стратегии фирм, случайных событий, действий правительства. Проанализированы экономические последствия аннексии Крыма и вооруженного конфликта на Донбассе. Даны предложения по стабилизации экономики и успешной реализации евроинтеграционных стремлений.

Ключевые слова: конкурентоспособность национальной экономики, конкурентный ромб, детерминанты экономики, система показателей, оценка экономических последствий.

MODEL OF INTERNATIONAL COMPETITIVENESS BY M. PORTER: SUCCESSFUL POSITIONING OF UKRAINE ON THE WORLD MARKET

The article deals with the main provisions of the competitiveness concept of the national economy. The analytical potential of the competitive diamond of M. Porter has been studied. The competitive advantages of Ukraine in terms of economy determinants such as factor conditions, conditions of domestic demand, related and supporting industries, strategy, structure and rivalry of firms, chance, actions of the government have been investigated. The economic consequences of Crimean annexation and armed conflict in the Donbass region have been analyzed. Some suggestions for stabilization of the economy and successful realization of the European integration aspirations are given.

Key words: competitiveness of national economy, competitive diamond, determinants of economy, system of indicators, estimation of economic consequences.

УДК 339.13

Мардус Н.Ю.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічного аналізу та обліку,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

ФОРМУВАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ТОВАРІВ ІЗ ПОЗИЦІЇ МАКРОЕКОНОМІКИ

Досліджено теоретичні і методичні підходи до формування класифікації товарів внутрішнього ринку як одного з основних видів ринків. Подано класифікацію товарів із різних поглядів визначення й управління ринковими процесами в економіці. Подальшого розвитку набула запропонована класифікація товарів за ознаками з позицій макроекономіки за значимістю для національного господарства.

Ключові слова: ринок, внутрішній ринок товарів, мікроекономіка, макроекономіка, національне господарство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Класифікація товарів – це тема не нова у економічній науці. Так, питання класифікації товарів із різних поглядів визначення й управління ринковими процесами в економіці досліджували: Ф. Котлер, Д. Армстронг, Ю. Лаврова, Т. Григорчук, Г. Запорожець, М. Гнатенко, С. Ілляшенко, Н. Хоменко, О. Карпенко, Ю. Верига, С. Калачов, І. Максименко, Т. Вайло та ін.

Автором також уже було раніше розглянуто класифікацію товарів на внутрішньому ринку за призначенням, запропоновану різними авторами, коли, по суті, будь-який товар призначений для розв'язання певної проблеми. До такого призначення було розглянуто класифікацію товарів, які використовуються на виробничі потреби і називаються товарами виробничого (або промислового) призначення та споживчі товари (або товари